

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет економічних наук
Кафедра економічної теорії

ДИПЛОМНА РОБОТА
освітній ступінь - бакалавр

на тему: **«Монетарна політика та її інструментарій. Шляхи
вдосконалення»**
«Monetary policy and its tools. Ways to improve»

Студента 4 курсу, спеціальність Економіка

Бояльського Д.Д

(прізвище та ініціали)

Керівник доктор економічних наук, доц. Бандура О.В.
(вчене звання, науковий ступінь, прізвище ініціали)

Кількість балів: _____

Члени комісії:

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Київ – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ ІНСТРУМЕНТАРІЮ

1.1 ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВОЇ ТЕОРІЇ

1.2 ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

1.3 ВИДИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

РОЗДІЛ 2 ІНСТРУМЕНТИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ТРАНСМІСІЙНИЙ МЕХАНІЗМ

2.1 ІНСТРУМЕНТИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

2.2 ТРАНСМІСІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

3.1 ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ОСНОВНИХ ЦЕНТРОБАНКІВ СВІТУ

3.2 РЕЖИМ ІНФЛЯЦІЙНОГО ТАРГЕТУВАННЯ, ДОСВІД КРАЇН

3.3 ДЕТІНІЗАЦІЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО СЕКТОРУ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Грошово – кредитна політика є одним з стовпів на якому тримається фінансова політика держави, без чіткого механізму якої, не буде умов для існування та розвитку народного господарства. Однією з основних цілей грошово – кредитної політики є допомога економіці у досягненні загального рівня виробництва, що характеризується повною зайнятістю, відсутністю інфляції та економічним зростанням. Проведення ефективної грошово-кредитної політики передбачає зміну грошової пропозиції з метою комплексної стабілізації сукупного обсягу виробництва, зайнятості та рівня цін. Основним об'єктом грошово-кредитного регулювання з боку Центрального банку виступає сукупна готівкова і безготівкова грошова маса економіки, від динаміки якої залежить зміна сукупного платоспроможного попиту. Оскільки гроші на сучасному етапі розвитку носять кредитний характер, регулювання структури та обсягу грошового обороту Центральний банк здійснює за допомогою управління операціями банківських установ другого рівня, визначення умов кредитно-депозитної емісії за допомогою відповідних інструментів та методів. Що стосується України, то рівень сучасного розвитку вітчизняної економіки вимагає комплексу заходів, який буде спрямований на забезпечення стабільності грошової одиниці. Ці комплекси прискорять рівень зайнятості населення, збільшать обсяг виробництва та прискорять економічний розвиток держави. Усе сказане вище визначає високий рівень актуальності та важливості обраної теми дипломної роботи.

Об'єкт дослідження: грошово – кредитна політика, як основний стовп політики держави.

Предмет дослідження: методи та інструменти грошово – кредитної політики.

Мета дослідження: проаналізувати основний інструментарій грошово - кредитної політики, визначити цілі та методи їх досягнення. Проаналізувати досвід у веденні монетарної політики інших країн.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати еволюцію грошової теорії;
2. Дослідити економічну сутність , цілі та завдання монетарної політики, а також її інструментарій;
3. Проаналізувати монетарну політику основних країн світу;
4. Запропонувати шляхи вдосконалення монетарної політики та її інструментарію в Україні;
5. Сформувати висновки.

Методі дослідження. При дослідженні монетарної політики , були використанні такі методи , як: аналіз, порівняння, емпіричний метод, дедуктивний та індуктивний методи.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЇЇ ІНСТРУМЕНТАРІЮ

1.1 ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВОЇ ТЕОРІЇ

Загальновизнаним фактом є виділення двох основних концепцій з приводу походження грошей. Історично першим виник раціоналістичний підхід, суть якого полягає у тому, що гроші є результатом угоди між людьми, яку визнано державою або законодавством. Головною метою появи грошей було спрощення процесу обміну між людьми. Цей підхід схожий до ідей Аристотеля, у його поданні гроші стали законним засобом обміну завдяки саме закону, а не своїй внутрішній природі. Раціоналістичний підхід з моменту свого виникнення створив поживний ґрунт для різноманітних варіацій, існуючи в економічній науці аж до середини в XIX ст. В даний час він присутній у різних модифікаціях кількісної теорії грошей. Еволюційний підхід виник одночасно із становленням класичної політичної економії.

Особливу роль у появі цього підходу зіграла розроблена К. Марксом теорія виникнення грошей як особливого товару, що виділився в ході розвитку товарних відносин та ринкового господарства. Відповідно до еволюційної концепції, гроші, з одного боку, є об'єктивним результатом суспільного поділу праці та розвитку на цій основі товарного обміну. З іншого боку, вони є історично певною формою економічних відносин для людей. І хоча сьогодні цей підхід не панує, його філософський та політекономічний потенціал ще повною мірою не реалізований. Загострення протиріч світового ринкового господарства та повторювані фінансові кризи, причини яких лежать, у тому числі у незадовільній організації фінансового господарства, спонукають вчених і практиків іноді звертатися до розгляду джерел виникнення капіталізму та проблеми виникнення грошей із позицій еволюційного підходу.

Розвиток ринкових відносин та їх перехід на стадію державного капіталізму, для якого характерний високий рівень регулювання економіки, сприяли тому, що наукові пошуки природи та сутності грошей продовжилися на основі

маржиналізму та теорії граничної корисності. Основоположники кількісної теорії продовжили вивчення сутності грошей, використовуючи поняття корисності, купівельної спроможності грошей, попиту та пропозиції грошей. Вони також вивчали роль грошей у формуванні та динаміці цін. На початку ХХ ст., завдяки Л. Мізесу, виник психологічний варіант функціональної теорії, представники якого стверджували, що цінність грошей виражена у цінах та залежить від співвідношень, що складаються між потребою в грошах та їхньою масою в обігу. Таким чином, прихильники психологічного варіанта функціональної теорії заклали методологічні передумови для переходу до кількісної теорії грошей, яка остаточно сформувалася у ХІХ–ХХ ст. і на сьогоднішній день домінує в економічній теорії, в тому числі, в українській економічній науці. Кількісна теорія грошей ґрунтується на гіпотезі про те, що існує залежність рівня товарних цін від кількості грошей у обігу. Інше положення говорить, що купівельна спроможність грошей визначається над ринком. Звідси випливають два важливі твердження кількісної теорії. Перше твердження полягає в тому, що рівень цін прямо пропорційний кількості грошей у обігу. Згідно з другим твердженням, купівельна спроможність грошей обернено пропорційна їх кількості. Сьогодні кількісну теорію грошей вважають універсальною, оскільки вона існує у багатьох випадках. Певною мірою державна теорія грошей, а також банківська та грошова школа належать до кількісної традиції. На початку ХІХ ст. представники англійської політичної економії Томас Тук та Джон Фуллартон створили банківську школу, суть ідей якої полягає в тому, що в основі банкнот лежить кредитне забезпечення. Ця думка була співзвучна практичним потребам капіталізму, що розвивається і послужила основою для сучасних кредитних концепцій природи грошей. Наприклад, Т. Тук вважав, що ціни товарів не залежить від кількості грошей. Навпаки, зміна кількості грошей є наслідком зміни цін, тому кількість грошових знаків у обігу ніколи не може перевищити потреба у них. Практичні передумови реалізації ідей кількісної теорії грошей було сформульовано представниками грошової школи Самюелем Джоном

Ллойдом та Робертом Торренсом, які пропонували шляхом контролю за емісією банкнот регулювати купівельну здатність грошей і, таким чином, запобігати економічним кризам. Вже на початку XX ст. кількісна теорія грошей домінувала у політичній економії. У наукових колах прийнято вважати, що основи сучасної кількісної теорії, що описує паперово-грошовий обіг, були закладені у роботах А. Маршалла, І. Фішера, Г. Касселя та Б. Хасена. У сучасній економічній теорії існують два рівноправні варіанти кількісної теорії грошей: транзакційний підхід та кембриджська версія [1]. Транзакційний підхід був розроблений американським економістом І. Фішером, а потім продовжений Г. Саймонсом та К. Вікселем. В основі цього підходу лежить рівняння обміну, або формула Фішера. Методологічної основою теорії І. Фішера було заперечення товарної природи грошей. Він визнавав, що гроші мають купівельну силу, яка, на його думку, визначається такими факторами, як кількість готівки в обігу, швидкість обігу грошей, середньозважений рівень цін, кількість товарів, сума банківських депозитів та швидкість депозитно-чекового звернення. І. Фішер вважав, що для короткострокових періодів обсяг виробництва та швидкість обороту грошей є стабільними, а тому між грошовою масою та цінами існує прямо пропорційна залежність [4].

Кембриджську школу кількісної теорії представляють англійські економісти А. Маршалл, А. Пігу, Д. Робертсон. Як і Фішер, вони намагалися обґрунтувати тезу про визначальний вплив змін грошової маси на рівень цін. Але, на відміну від транзакційного варіанта, в основі їх підходу лежить не обіг грошей, а їх накопичення. У кембриджському рівнянні, на відміну від рівняння Фішера, є нова змінна k – відношення між номінальним доходом і попитом на номінальні грошові залишки. Кембриджська формула ідентична рівнянню Фішера, так як величина обернено пропорційна швидкості обігу грошей. Але відмінність даних рівнянь у тому, що Фішер пояснював сталість швидкості звернення незмінністю чинників обороту, проте кембриджські

теоретики у свою чергу пов'язували це звичками учасників обороту чи з їх психологією [5].

1.2 ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, ЦІЛІ І ЗАВДАННЯ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

Економічний розвиток будь-якої країни залежить від тих чи інших дій ринкових механізмів, а також шляхом державного впливу на економіку. Одним із напрямів державного втручання в економіку країни є монетарна політика. В сучасній економічній теорії виділяють декілька підходів до визначення ролі монетарної політики у механізмі регулювання ринкової економіки. Основними з них вважають два напрями – сучасний монетаризм та кейнсіанська доктрина. Упродовж довгого часу після Другої світової війни кейнсіанську доктрину підтримувало більшість економістів, та їхніми рекомендаціями користувалися уряди, під час здійснення економічної політики. Вони вважали, що ринковій економіці не властива рівновага, постійна диспропорція між основоположними економічними параметрами, викликає циклічне коливання зайнятості, цін та обсягу виробництва. Тому держава повинна втручатися та регулювати економіку. Проте, коли запропонованих дій виявилось недостатньо економісти звернули увагу на нову економічну теорію, яка поставила під сумнів висновки кейнсіанців, та запропонувала інші методи вирішення проблем, цією теорією став монетаризм. Монетаристи вважали, що ринкова економіка навпаки, забезпечує високий рівень макроекономічної стабільності через свою гнучкість. Тому потрібно мінімізувати вплив державного сектору на економіку.

Ці дві теорії базуються на основоположних математичних рівняннях. Кейнсіанська теорія ставить на перший план сукупні витрати та їх компоненти, та рівняння має такий вигляд:

$$Y = C + G + I + NX \quad (1.1)$$

де Y – номінальний ВВП

C – споживчі витрати населення

G – державні витрати

I - інвестиції

NX – чистий експорт

Суть цього рівняння у тому, що зміна грошової пропозиції є причиною зміни процентної ставки, що у свою чергу призводить до зміни в інвестиційному попиті та через мультиплікативний ефект змінює номінальний ВВП.

У свою чергу монетаризм спирається на рівняння І. Фішера, це рівняння має такий вигляд:

$$MV = PQ \quad (1.2)$$

де M – грошова пропозиція

V – швидкість обігу грошей у кругообігу
продуктів та доходів

P – індекс цін

Q – фізичний обсяг національного
виробництва

Суть цього рівняння полягає у тому, що грошова пропозиція є найважливішим фактором, визначаючий зайнятість, рівень виробництва та інфляцію. Монетаристи вважають, що грошова пропозиція безпосередньо впливає на сукупний попит, а не лише визначає відсоткову ставку інвестиційного попиту. Вважаючи, що швидкість обігу грошей стабільна, вони роблять висновок, що зміна грошової маси спричинить відповідне збільшення ВВП.

Сучасний економічний словник трактує термін монетарна політика, як набір інструментів, які має національний Центральний банк країни для забезпечення сталого економічного зростання шляхом контролю загальної пропозиції грошей, доступних банкам країни, підприємствам та її споживачам. Центральний банк може примусово підвищувати процентні ставки за позиками, щоб запобігти надмірних витрат, або знижувати процентні ставки, щоб стимулювати більше запозичень та витрат. Головною

зброєю в її розпорядженні є гроші нації. Центральний банк встановлює ставки, які він стягує, щоб позичити гроші комерційним банкам, коли він підвищує або знижує ставки, всі фінансові установи також змінюють свої процентні ставки, які вони стягують з усіх своїх клієнтів [6][7][8].

Використання Центральними банками тих чи інших монетарних механізмів залежить від історичних умов формування у країні монетарного середовища та розвитку загальноекономічних процесів [9, с. 262].

Кінцевою метою монетарної політики більшості Центральних банків є досягнення певних стратегічних цілей. Найчастіше це такі цілі, як:

1. підтримування низьких темпів інфляції, що є обов'язковою умовою підтримування макроекономічної рівноваги в економіці і стану визначеності для всіх економічних агентів, оскільки стійкість грошової одиниці забезпечує можливість для довгострокових заощаджень та інвестування;
2. забезпечення стабільності національної валюти, що є обов'язковою умовою підтримання довіри до неї з боку національного та іноземного бізнесу, а також полегшення умов праці суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, що визначається можливостями її кращого планування на тривалу перспективу та укладання довгострокових контрактів;
3. забезпечення рівноваги платіжного балансу, оскільки діяльність суб'єктів господарювання на зовнішніх ринках і збалансування грошових і товарних потоків країни як учасника світового ринку є обов'язковою умовою стабільного економічного розвитку країни;
4. сприяння високого рівню зайнятості.

Слід зазначити, що досягнення усіх стратегічних цілей монетарної політики водночас є неможливим, оскільки вони є різноспрямованими, та вимагають втручання різних інструментів регульована [10, с. 5].

Серед інструментів, які доступні Центральним банкам, є операції на відкритому ринку, які передбачають купівлю та продаж державних цінних

паперів, та зміна процентної ставки , за якою він надає позики національним банкам, детально інформація про всі інструменти монетарної політики у другому розділі [11].

Також задля досягнення певних стратегічних цілей , використовуються різноманітні монетарні стратегії, в свою чергу монетарна стратегія – це система заходів , що передбачає декларування стратегічних цілей , обрання проміжних цілей , реалізацію механізмів прогнозування , створення операційного середовища.

До таких стратегій належать:

1. режим монетарного таргетування - комплекс заходів, спрямованих на підтримування стабільного попиту на гроші з боку суспільства, з метою забезпечення заздалегідь визначного рівня грошової маси в обороті. Ця стратегія монетарної політики, спрямована на підтримування грошової стабільності, зосереджена на відхиленнях зростання кількості грошей від оголошеного показника.
2. режим валютного таргетування – комплекс заходів, спрямованих на підтримання стабільного обмінного курсу щодо певної резервної валюти або кошика валют. Основний інструмент такого режиму – це валютні інтервенції Центрального банку.
3. режим інфляційного таргетування - комплекс заходів, спрямованих на оголошення інфляційної мети , як номінального якоря і підтримання стабільності цього показника в середньостроковому періоді. Ця стратегія монетарної політики, скерована на досягнення стабільності цін, зосередження на відхиленнях у виданих прогнозах інфляції від оголошеної інфляційної мети. Основним інструментом такого режиму є процентна ставка Центрального банку.

Детальний опис та досвід країн у застосуванні режиму інфляційного таргетування у третьому розділі [10, с. 7-8].

1.3 ВИДИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

Дослідники визначають кілька видів монетарної політики:

1. стимулююча монетарна політика(експансіоністська) – спрямована на зростання сукупних витрат шляхом зростання грошової маси і зниження процентної ставки;
2. стимулююча монетарна політика(рестрикційна) – спрямована на зниженні сукупних витрат шляхом зменшення грошової маси та підвищення процентної ставки;
3. жорстка монетарна політика – спрямована на фіксацію або підтримку стабільного обігу грошової маси в економіці;
4. гнучка монетарна політика – спрямована на фіксацію або підтримку процентної ставки на заданому рівні.

Проте монетарну політику можна поділити на два найбільш поширених види: політику «дешевих» грошей та політику «дорогих» грошей. Розглянемо кожен вид докладно. Говорячи про політику «дешевих» грошей або, як її ще називають, експансіоністської політики варто зазначити, що вона пов'язана з розширенням масштабів кредитування, послабленням контролю над приростом кількості грошей в обігу та зниження рівня відсотка. Дана політика проводиться в період спаду з метою стимулювання інвестицій та розширення обсягу виробництва через розширення пропозиції грошей і здешевлення кредиту. При детальному розгляді видно, що зі збільшенням пропозиції грошей, у тому рівні попиту, знижується норма відсотка, який здешевлює кредит, а дешевший кредит підвищує інвестиційний попит у економіці, що у результаті сприяє зростанню інвестицій та розширенню виробництва і зайнятості. Якщо ж ситуація в економіці характеризується наявністю зайвих витрат і наявністю високої інфляції, то Центральний банк для того, щоб стабілізувати економіку, починає проводити політику щодо зниження загальних витрат і обмеження або скорочення пропозиції грошей за допомогою комплексу заходів, що сприяють зниженню резервів комерційних

банків. Для цього Центральний банк може збільшити пропозицію грошей шляхом :

1. зниження нормативу обов'язкових резервів, що призведе до автоматичного переведення необхідних резервів у надлишкові та збільшення розміру грошового мультиплікатора;
2. зниження облікової ставки для стимулювання комерційних банків до збільшення резервів за рахунок запозичення у Центрального банку;
3. купівлі державних цінних паперів на відкритому ринку, що призведе до збільшення резервів комерційних банків [37].

Далі розглянемо політику «дорогих» грошей або рестрикційну монетарну політику. Її основними цілями є зниження обсягу кредитних операцій комерційних банків, посилення умов, а також збільшення рівня відсоткових ставок. Проведення цієї політики, як правило, супроводжується збільшенням податків, скороченням державних витрат, а також іншими заходами, спрямованими на подолання інфляції. Крім того, рестрикційна грошово-кредитна політика, крім боротьби з інфляцією, використовується для згладжування циклічних коливань ділової активності. за допомогою комплексу заходів, що сприяють зниженню резервів комерційних банків. Для цього Центральний банк може зменшити пропозицію грошей шляхом:

1. збільшення нормативу обов'язкових резервів, що призведе до утворення надлишкових резервів і комерційних банків і зменшить розмір грошового мультиплікатора;
2. підвищення облікової ставки та зниження зацікавленості комерційних банків у запозиченні у Центрального банку
3. продажу на відкритому ринку державних цінних паперів і, як наслідок, зменшення резервів комерційних банків [38].

Варто зазначити, що існують деякі фактори, які можуть знижувати результативність та ефективність монетарної політики. Наприклад:

1. зміна грошової пропозиції, згідно з емпіричними даними, впливає на величині ВВП через 6-12 місяців, а на рівні цін – через 2-3 роки. Такий

тимчасовий лаг створює труднощі щодо терміну, коли треба починати проводити політику «дорогих» чи «дешевих» грошей.

2. ефект зміни кількості грошей в обігу може згладжуватися через зміну швидкості обігу грошей. Наприклад, проводиться політика дорогих грошей, тобто. Центральний банк прагне зменшити кількість грошей у обігу. Але якщо в цей же час збільшується швидкість обігу грошей, бажаний результат не досягається.
3. можлива неадекватна реакція господарських агентів на дії Центрального банку. Оскільки на інвестиційний попит, крім рівня процентної ставки, також впливають багато інших факторів, і аж ніяк не завжди та чи інша зміна рівня відсотка породить відповідну зміну попиту на інвестиції.

Центральний банк, проводячи політику «дешевих» грошей, збільшує надлишкові резерви банків, але це не означає, що населення і фірми будуть пред'являти відповідний попит на ці резерви. Однак, незважаючи на негативні моменти, що знижують дієвість грошово-кредитної політики, її гнучкість, можливість «тонкого налаштування», швидкість здійснення дозволяють їй бути досить ефективним методом державного регулювання. Поряд із фіскальною політикою монетарна політика залишається сьогодні одним з найважливіших інструментів в арсеналі державного впливу на ринкову економіку. Якщо проаналізувати дії монетарної влади, то ми можемо помітити, що основні напрямки їхньої грошово-кредитної політики були спрямовані на зниження довгострокових наслідків Світової фінансової кризи у період з 2008 р. по 2020 р. , слідом за цим вектор дій змінився на стримування та подолання наслідків пандемії COVID-19 . Центральні банки розвинутих країн прагнуть підтримувати ділову активність всередині країни, стимулюючи економіку. І поряд з такими методами як кредитне пом'якшення, прогнозні рекомендації, необмежені інтервенції на валютному ринку, також застосовуються нетрадиційні інструменти грошово-кредитної політики, такі як нульові або негативні відсоткові ставки і кількісне

пом'якшення. Негативні ставки можна зустріти в деяких країнах євро-зони, наприклад, у Швейцарії, Данії та Швеції, а також у Японії. Звичайно, грошово-кредитна політика провідних Центральних банків світу, спрямована на подолання кризових явищ усередині своєї країни, так чи інакше впливає на економіки та ринки країн регіону і іноді, на весь світовий ринок. Будь-які зміни в грошово-кредитній політиці в одній з провідних економік світу негайно сприяють появі волатильності, зростанню обсягів, а іноді і зміні прямого тренду на світових фінансових та інших ринках. Так, останнім часом, світовою спільнотою найчастіше обговорюється, грошово-кредитна політика Федеральної Резервної Системи США та Європейського Центрального Банку [36].

РОЗДІЛ 2 ІНСТРУМЕНТИ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ТРАНСМІСІЙНИЙ МЕХАНІЗМ

2.1 ІНСТРУМЕНТИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Розробка та реалізація монетарної політики - одна з основних функцій Центрального банку. Вона впливає на обсяг грошової пропозиції країни, що у своє чергу дозволяє регулювати рівень виробництва та зайнятості. До інструментів монетарної політики, відносяться :

1. зміна норми обов'язкових резервів;
2. зміна облікової ставки відсотка;
3. операції на відкритому рику.

Першим інструментом монетарної політики є зміна норми обов'язкових резервів. Обов'язкові резерви - частина депозитів комерційних банків, що вони мають зберігати або у вигляді безвідсоткових вкладів у Центральному банку , або у вигляді готівки. Величина обов'язкових резервів визначається відповідно до норми обов'язкових резервів, яка встановлюється ,як відсоток від загальної суми депозитів і може бути розрахована за формулою:

$$R = D * rr \quad (2.1)$$

Де R– сума обов'язкових резервів;

D– загальна сума депозитів;

rr – норма обов'язкових резервів у відсотках.

До кожного виду депозитів встановлюється своя норма обов'язкових резервів, чим вище ступінь ліквідності депозиту, тим вище норма обов'язкових резервів. Якщо Центральний банк підвищує норму обов'язкових резервів, пропозиція грошей скорочується з двох причин. По-перше, у разі зростання норми обов'язкових резервів сума обов'язкових резервів, яку комерційний банк немає права використовувати з метою кредитування, збільшується, та його кредитні можливості скорочуються.

По-друге, норма обов'язкових резервів визначає величину банківського мультиплікатора.

Зміна величини кредитних можливостей комерційних банків веде до зміни величини фінансової бази. У результаті навіть незначні зміни норми обов'язкових резервів можуть призвести до суттєвих та непередбачуваних змін грошової маси [13].

Другим інструментом монетарної політики є регулювання облікової ставки відсотка (ставки рефінансування). Облікова ставка відсотка - це ставка відсотка, за якою Центральний банк надає кредити комерційним банкам. Комерційні банки вдаються до позик у Центрального банку, якщо вони несподівано стикаються з необхідністю термінового поповнення резервів або для виходу зі складного фінансового стану. У разі Центральний банк виступає, як кредитора останньої інстанції. Кошти, отримані в позичку у Центрального банку за обліковою ставкою, є додатковими резервами комерційних банків, основою для мультиплікативного збільшення грошової маси. Тому, змінюючи облікову ставку, Центральний банк може вплинути на пропозицію грошей. Комерційні банки розглядають облікову ставку, як витрати, пов'язані з придбанням резервів. Чим вище облікова ставка, тим менша величина запозичень у Центрального банку і тим менший обсяг кредитів надають комерційні банки. А чим менші кредитні можливості банків, тим менша грошова маса. Якщо ж облікова ставка відсотка знижується, це спонукає комерційних банків брати кредити у Центрального банку, за для збільшення своїх резервів. Їхні кредитні можливості розширюються, збільшуючи грошову базу, починається процес мультиплікативного збільшення грошової маси. Слід зазначити, що на відміну від впливу на пропозицію грошей, зміни норми обов'язкових резервів, зміна облікової ставки відсотка впливає лише на величину кредитних можливостей комерційних банків і відповідно до грошової бази, не змінюючи величину грошового мультиплікатора [14].

Найбільш важливим та оперативним засобом контролю за грошовою масою виступають операції на відкритому ринку. Операції на відкритому ринку є купівлю та продаж Центральним банком державних цінних паперів на вторинних ринках цінних паперів. Об'єктом операцій на ринку служать переважно короткострокові державні облігації і казначейські векселі. Відмінність державних облігацій від векселів Казначейства полягає в тому, що облігації приносять дохід у вигляді відсотка, а дохід за казначейськими векселями є різницею між ціною, за якою Центральний банк продає цінні папери, зобов'язуючись викупити їх через деякий термін і вищою, що визначається в момент продажу ціною зворотного викупу. Державні цінні папери купуються та продаються комерційним банкам та населенню. Купівля Центральним банком державних облігацій у першому й у другому випадку, збільшує резерви комерційних банків. Якщо Центральний банк купує цінні папери у комерційного банку, він збільшує суму резервів на його рахунку у Центральному банку. Тим самим загальний обсяг резервних депозитів банківської системи зростає, що збільшує кредитні можливості банків і веде до мультиплікативного розширення. Отже, як і зміна облікової ставки відсотка, операції на відкритому ринку впливають на зміну пропозиції грошей, лише впливаючи на величину кредитних можливостей комерційних банків та відповідно грошову базу. Зміна величини банківського, та величини грошового мультиплікатора немає [15].

2.2 ТРАНСМІСІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Трансмісійний механізм грошово-кредитної політики – процес впливу рішень у галузі грошово-кредитної політики ,зокрема, рішення Центрального банку щодо зміни відсоткових ставок за своїми операціями. Такі рішення насамперед впливають :

- 1. На банки.** Зміна офіційних процентних ставок безпосередньо впливає на процентні ставки грошового ринку та, опосередковано, на ставки за кредитами та депозитами, які банки встановлюють своїм клієнтам.
- 2. На очікування.** Очікування майбутніх офіційних змін процентних ставок впливають на середньострокові та довгострокові процентні ставки. Зокрема, довгострокові процентні ставки частково залежать від очікувань ринку ,щодо майбутнього курсу короткострокових ставок. Грошово-кредитна політика також може керувати очікуваннями економічних агентів ,щодо майбутньої інфляції і таким чином впливати на зміни цін. Центральний банк із високим ступенем довіри міцно закріплює очікування стабільності цін. У цьому випадку економічні агенти не повинні підвищувати свої ціни через побоювання підвищення інфляції або знижувати їх через страх перед дефляцією.
- 3. На ціни активів.** Вплив на умови фінансування в економіці та ринкові очікування, викликані заходами монетарної політики, може призвести до коригування цін на фондовому ринку та обмінного курсу. Зміни обмінного курсу можуть безпосередньо впливати на інфляцію, оскільки імпорتنі товари використовуються безпосередньо для споживання, але вони також можуть працювати через інші канали.
- 4. На рішення ,щодо заощаджень та інвестицій.** Зміни процентних ставок впливають на рішення домогосподарств і фірм ,щодо заощаджень та інвестицій. Наприклад, за інших рівних умов вищі процентні ставки роблять менш привабливим брати кредити для фінансування споживання або інвестицій. Крім того, на споживання та інвестиції також впливають зміни цін на активи через вплив на багатство та вплив на вартість застави. Наприклад, у міру зростання цін на акції домогосподарства, які володіють акціями, стають багатшими і можуть вирішити збільшити своє споживання. І навпаки, коли ціни на акції падають, домогосподарства можуть зменшити споживання.

- 5. На пропозицію кредитів.** Наприклад, вищі процентні ставки збільшують ризик того, що позичальники не зможуть повернути свої позики. Банки можуть скоротити обсяги коштів, які вони надають домашнім господарствам і фірмам. Це також може зменшити споживання та інвестиції домогосподарств та фірм відповідно.
- 6. Зміни сукупного попиту та цін.** Зміни в споживанні та інвестиціях змінюють рівень внутрішнього попиту на товари та послуги порівняно з внутрішньою пропозицією. Коли попит перевищує пропозицію, ймовірно, виникне тиск на підвищення ціни. Крім того, зміни в сукупному попиті можуть призвести до більш жорстких або вільних умов на ринках праці та проміжних продуктів. Це, у свою чергу, може вплинути на встановлення ціни та заробітної плати на відповідному ринку.
- 7. На пропозицію банківських кредитів.** Зміни полісних ставок можуть по-різному вплинути на граничні витрати банків на отримання зовнішнього фінансування, залежно від рівня власних ресурсів банку або банківського капіталу. Цей канал особливо актуальний у погані часи, такі як фінансова криза, коли капітал дефіцитний, а банкам важче залучати капітал [16][17].

РОЗДІЛ 3 НАПЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

3.1 ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ ОСНОВНИХ ЦЕНТРОБАНКІВ СВІТУ

1. Кількісне пом'якшення(QE)- метод монетарної політики ,який використовували такі Центральні банки ,як ФРС та ЄЦБ. За допомогою QE Центральний банк купує цінні папери, намагаючись знизити процентні ставки, збільшити пропозицію грошей і збільшити кредитування споживачів і бізнесу. Мета – стимулювати економічну активність під час фінансової кризи. Кількісне пом'якшення працює шляхом здійснення великомасштабних покупок активів. У відповідь на пандемію коронавірусу, наприклад, ФРС почала купувати казначейські облігації з більш тривалим терміном погашення та комерційні облігації. Ось як простий акт купівлі активів на відкритому ринку змінює економічний стан:

1. ФРС може змусити гроші з'явитися з повітря — так зване друкування грошей — шляхом створення банківських резервів на своєму балансі. За допомогою QE Центральний банк використовує нові банківські резерви для покупки довгострокових казначейських облігацій на відкритому ринку у великих фінансових установ .
2. В результаті цих операцій фінансові установи мають більше готівки на своїх рахунках, які вони можуть тримати, надавати в борг споживачам або компаніям або використовувати для покупки інших активів.
3. Вливання грошей в економіку має запобігти проблемам у фінансовій системі, таким як кредитна криза. Це забезпечує нормальну роботу фінансових ринків.
4. Завдяки QE ФРС заспокоїла ринки та економіку в цілому. Підприємства та споживачі можуть з більшою ймовірністю позичати гроші, інвестувати в фондовий ринок, наймати більше працівників і витратити більше грошей — усе це сприяє стимулюванню економіки.

Проте ,окрім суттєвих переваг є і свої недоліки. Такий метод не є універсальним для усіх країн. Недоліки з якими можна зіткнутися використовуючи цей метод:

1. Кількісне пом'якшення , може спричинити інфляцію. Найбільшою небезпекою кількісного пом'якшення є ризик інфляції . Коли Центральний банк друкує гроші, пропозиція валюти збільшується. Це гіпотетично може призвести до зниження купівельної спроможності грошей, які вже знаходяться в обігу, оскільки більша грошова пропозиція дозволяє людям і підприємствам підвищувати попит на ту саму кількість ресурсів, що потенційно підвищує ціни.
2. Кількісне пом'якшення , може створити бульбашки на фондовому ринку. Знижуючи процентні ставки, ФРС заохочує спекулятивну активність на фондовому ринку, яка може викликати бульбашки, учасники ринку думають, що ФРС підтримує їх, і поки вони це роблять, існує обмежений страх.

Остаточного висновку стосовно цієї політики в наукових колах не існує . Деякі експерти кажуть , що цей метод працює , інші кажуть , що це неефективно . Ця політика ефективна для зниження процентних ставок і сприяє розвитку фондового ринку, але її більш широкий вплив на економіку не настільки очевидний. Після того, як ринок стабілізується, ризик QE полягає в тому, що це може створити бульбашку в цінах на активи, як це було на фондовому ринку США , коли другий и третій етап кількісного пом'якшення розганяв біржові індекси [27][33].

2. Кількісне та якісне пом'якшення (QQE)- метод монетарної політики запропонована Банком Японії у квітні 2013 року ,як новий етап вже існуючого кількісного пом'якшення (QE). Цей метод був спрямовий на подолання дефляції в країні за рахунок як «кількісного» збільшення, так «якісних» змін у балансі Банку. Щодо «кількісного збільшення балансу», за допомогою купівлі різних активів, в основному японських державних облігацій Банк Японії при введенні цієї політики планував подвоїти грошову

базу за два роки з 138 трлн ієн на кінець 2012 року до 270 трлн ієн на кінець 2014 року .

Інструмент еволюціонував з часом та з 2016 року Банк Японії використовує Quantitative and Qualitative Monetary Easing (QQE) з контролем кривої прибутковості. Нова політика складається з двох основних компонентів: перший - це «контроль кривої прибутковості», за яким Банк контролює короткострокові та довгострокові процентні ставки за допомогою ринкових операцій. Пряме управління кривою прибутковості полягає у встановленні цільової процентної ставки для певного терміну погашення кривої суверенної прибутковості (наприклад, для 3, 5 або 10-річних облігацій) та повідомлення про намір придбати необхідну кількість такого типу активів для підтримки процентна ставка на бажаному рівні;

другий – це «зобов'язання щодо подолання інфляції», згідно з яким Банк зобов'язується розширювати грошову базу до тих пір, поки темпи зростання спостережуваного індексу споживчих цін у річному обчисленні не перевищать ціль стабільності цін на 2 відсотки та залишаться вище ціль стабільно.

Цей метод є значно кращим ніж той , що був запроваджений ФРС , через те , що основні недоліки кількісного пом'якшення були усунені, а саме інфляція. Він стоїть на двох стовпах: жорсткої політики зобов'язань, спрямованої на боротьбу з інфляцією та масштабні покупки JGB з метою зниження довгострокових процентних ставок [34].

3. Таргетування відсоткових ставок на ринку федеральних фондів - до кількісного пом'якшення найширше використовуваним методом була відсоткова політика, сенс якої полягав в управлінні Центральним банком процентними ставками на міжбанківському ринку шляхом встановлення їх цільового рівня. Цей метод був заснований на правилі Тейлора. В економічній науці правило Тейлора, по суті, є моделлю прогнозування , яка використовується для визначення відсоткових ставок, щоб зрушити економіку в бік стабільних цін і повної зайнятості. Правило Тейлора

рекомендує Федеральній резервній системі підвищувати процентні ставки, коли інфляція висока або коли зайнятість перевищує рівень повної зайнятості. І навпаки, коли рівень інфляції та зайнятості низький, правило Тейлора передбачає, що процентні ставки повинні бути знижені. Рівняння Тейлора виглядає так:

$$r = p + 0,5u + 0,5(p - 2) + 2 \quad (3.1)$$

де r – номінальна ставка федеральних фондів;

p – рівень інфляції;

u – відсоткове відхилення між поточним реальним ВВП і довгостроковою лінійною тенденцією ВВП.

Це рівняння говорить про те, що ФРС коригує свою цільову ставку ФРС на рівнозважене середнє значення розриву між фактичною інфляцією та бажаним для ФРС темпом інфляції (припускається 2%) і розривом між спостережуваним реальним ВВП і гіпотетичний цільовий ВВП за постійних лінійних темпів зростання. Це означає, що ФРС підвищить свою цільову ставку, коли інфляція перевищить 2% або зростання реального ВВП вище 2,2%, і знизить цільову ставку, коли будь-яка з них впаде нижче відповідних цільових показників.

Федеральна резервна система США та Центральні банки розвинених країн, діяли за цим методом на початку кризи 2007-2009 р. Тоді на грошовому ринку виник брак ліквідності, і щоб не допустити масового банкрутства і дати додаткові кошти, Центральні банки почали знижувати цільові ставки за міжбанківськими кредитами, а також і ставку рефінансування. У період найгострішої фази кризи з серпня 2008 р. до грудня 2009 р. Федеральна резервна система США знижувала ставку рефінансування 8 разів, так само чинили і Центральні банки інших розвинутих держав. Вжиті заходи допомогли зняти напруженість на фінансовому ринку, хоча й не мали істотного впливу на економічне становище загалом. Оскільки ставки невдовзі досягли нульового рівня, то метод таргетування відсоткові ставки вичерпав себе [32][38].

Найбільшою проблемою цього метода є те, що вимірювання таких показників, як інфляція та ВВП, у реальному часі є неможливим. Проте навіть незначні зміни в цих показниках можуть вивести цей метод з ладу, та намір покращити економічний стан країни призведе до погіршення економіки [39].

4. Розширена покупка активів (APP)- нестандартний метод монетарної політики, який був використаний ЄЦБ у період боротьби з європейською економічною кризою. У рамках розширеної програми купівлі активів, ЄЦБ купував низку активів, включаючи державні облігації, цінні папери, випущені європейськими наднаціональними інституціями, корпоративні облігації, цінні папери, забезпечені активами, та покриті облігації з темпами від 15 мільярдів євро до 80 євро. мільярдів на місяць. Ці покупки активів впливають на реальну економіку кількома каналами: викуп банківських активів ЄЦБ збільшує попит, що спричиняє зростання цін. Це спонукає комерційні банки надавати більше кредитів економічним агентам, що стимулює інвестиції та попит; збільшення кредитів; зниження відсоткових ставок. Зрештою зворотний викуп дозволяє покращити загальні фінансові умови для компаній та домашніх господарств у євро-зоні. Офіційною метою цієї програми купівлі активів є стимулювання інфляції таким чином, щоб вона досягла цільового рівня інфляції у 2% відповідно до місії, встановленої в установчому договорі Європейського Центрального банку. У кризовий період ЄЦБ критикував ФРС США за надто м'яку грошово-кредитну політику і великі ризики. Але в міру посилення кризових проявів у європейській фінансовій системі ЄЦБ змушений був почати застосовувати ті ж дії, що й США, а саме QE [35].

3.2 РЕЖИМ ІНФЛЯЦІЙНОГО ТАРГЕТУВАННЯ, ДОСВІД КРАЇН

В даний час інфляційне таргетування один із найпопулярніших способів проведення грошово-кредитної політики. В даний час цей режим грошово-кредитної політики використовується більш ніж у 40 країнах світу. Кінцевою метою інфляційного таргетування є забезпечення стабільності цін. Для досягнення цільового показника інфляції механізми грошово-кредитної політики поступово переводяться в даний режим і застосовуються як ефективний інструмент зниження інфляції. У свою чергу, застосування цього режиму може створити додаткові умови для сталого та стабільного економічного зростання у середньостроковій перспективі, шляхом забезпечення стабільності цін. При цьому Центральний банк визначає мету інфляції та досягає її шляхом застосування інструментів грошово-кредитної політики, регулярного аналізу економічного розвитку та широкого висвітлення планів грошово-кредитної політики. Автором ідеї інфляційного таргетування вважається відомий шведський економіст Кнут Вікселль, який займався теорією капіталу, цін та заробітної плати. У 1896 році Вікселль на зустрічі у Шведській економічній асоціації вперше озвучив ідею про те, що стабілізація рівня цін має виступити головною метою політики Центрального банку [25].

Отже, чому це працює:

По-перше, досягнення стабільності цін та стабільного рівня інфляції є основним внеском, який монетарна політика може зробити в економічне зростання.

По-друге, практичний досвід продемонстрував, що короткострокове маніпулювання монетарною політикою для досягнення інших цілей – підвищення зайнятості чи, можливо, збільшення виробництва – може суперечити стабільності цін. Деякі економісти вважають, що спроба досягти кількох економічних цілей надає монетарній політиці інфляційний ухил. Зрозуміло, що Центральні банки отримують більше критики громадськості за підвищення процентних ставок, ніж за їх зниження, і вони піддаються

постійному тиску для стимулювання економічної активності. Таргетування інфляції в принципі допомагає виправити цю асиметрію, роблячи інфляцію – замість зайнятості, виробництва чи якогось іншого критерію – основною метою грошово-кредитної політики. Це також змушує Центральний банк дивитися вперед, даючи йому можливість посилити політику до того, як інфляційний тиск стане інтенсивним. Таргетування інфляції вимагає двох речей.

Перша – це Центральний банк, який може проводити монетарну політику з певним ступенем незалежності. Жоден Центральний банк не може бути повністю незалежним від впливу уряду, але він повинен бути вільним у виборі інструментів для досягнення рівня інфляції, який уряд вважає доцільним. Щоб виконати цю вимогу, країна не може проявляти ознаки «фіскального домінування», тобто міркування фіскальної політики не можуть диктувати монетарну політику. Свобода від фіскального домінування означає, що державні запозичення від Центрального банку є низькими або нульовими, і що внутрішні фінансові ринки мають достатню глибину для поглинання розміщення державного боргу, такого як казначейські векселі. Це також означає, що уряд має широку базу доходів і не повинен систематично та суттєво покладатися на доходи від сеньйоражу – доходи, які надходять до уряду від монополії на випуск внутрішніх грошей. Якщо фіскальне домінування існує, інфляційний тиск фіскального походження підрве ефективність грошово-кредитної політики, зобов'язавши Центральний банк задовольнити вимоги уряду, скажімо, шляхом послаблення процентних ставок для досягнення фіскальних цілей.

Другою вимогою для ефективного таргетування інфляції є бажання та здатність монетарних органів не орієнтуватися на інші показники, такі як заробітна плата, рівень зайнятості чи обмінний курс. Країна, яка обирає систему фіксованого обмінного курсу, наприклад, це корисно в певних ситуаціях, підпорядковує свою грошово-кредитну політику цілі обмінного курсу і не зможе працювати з системою таргетування інфляції, особливо

коли капітал може вільно рухатися за межі країни. Оскільки громадськість не матиме впевненості в тому, що органи влади нададуть цільовому показнику інфляції перевагу над цільовим обмінним курсом або навпаки, жодна політика не матиме довіри, необхідної для успіху.

Задовольнивши ці дві основні вимоги, країна теоретично може проводити монетарну політику, зосереджену на таргетуванні інфляції. На практиці влада також має зробити певні попередні кроки. Вони повинні встановити чіткі кількісні цілі щодо інфляції на певні періоди вперед. Вони повинні чітко та недвозначно вказати громадськості, що досягнення цільової інфляції має пріоритет над усіма іншими цілями монетарної політики. Вони повинні створити модель або методологію для прогнозування інфляції, яка використовує низку показників, що містять інформацію про майбутню інфляцію. Нарешті, вони повинні розробити перспективу операційна процедура, за якою інструменти монетарної політики коригуються для досягнення обраної цілі. Грошово-кредитні органи повинні мати технічну та інституційну спроможність моделювати та прогнозувати внутрішню інфляцію, знати певну затримку між коригуванням монетарних інструментів та їх впливом на рівень інфляції, а також мати добре поінформоване уявлення про відносну ефективність різноманітних інструментів грошово-кредитної політики в їх розпорядженні.

За остання десятиліття таргетування інфляції було прийнято в таких країнах, як: Нова Зеландія, Канада, Великобританія, Фінляндія, Швеція, Австралія та Іспанія. Ці сім країн мають відносно погані результати в боротьбі з інфляцією за останні 30 років у порівнянні з Німеччиною, Японією, Швейцарією та Сполученими Штатами. У певному сенсі інфляційне таргетування було основою, на якій ці країни намагалися побудувати рекорд як низької інфляції, так і довіри до монетарної політики. У цих країнах рівень інфляції був головною метою грошово-кредитної політики і мав перевагу над іншими цілями, такими як обмінний курс або рівень зайнятості. Що стосується оголошення цільової інфляції, то кожна країна робила це по-

своєму. Так в Австралії, Фінляндії та Швеції Центральний банк спочатку оголосив цільову інфляцію без явного схвалення з боку уряду. У Канаді та Новій Зеландії ціль стала результатом спільної угоди між міністром фінансів і керуючим Центрального банку. Якщо цільовий рівень інфляції спочатку оголосив Центральний банк, у більшості випадків підхід щодо інфляції згодом схвалювався урядом. Хоча в жодному статуті Центрального банку чітко не згадується цільова інфляція, ця ціль була виправдана ,як оперативна інтерпретація кінцевої мети – стабільність валюти або цін. Визначення цільового показника інфляції також відрізнялося в семи країнах. Основні відмінності стосувалися визначеного часового горизонту, а саме скільки часу знадобиться для досягнення мети. Горизонт цільової інфляції частково залежав від рівня інфляції на момент ухвалення політики. У Канаді та Новій Зеландії влада використовувала цільові показники інфляції, щоб заохочувати дезінфляцію, даючи близько 18 місяців для досягнення початкової цілі. Після цього вони встановили цілі для подальшого поступового зниження рівня інфляції з інтервалом в 12 місяців у Новій Зеландії та 18 місяців у Канаді. Після зниження інфляції до бажаного рівня в обох країнах були встановлені цілі на п'ять років. У Великобританії влада вперше визначила горизонт як кінець парламентського терміну. Протягом періоду до середини 1997 року інфляція мала досягти 14 відсотків; потім вона мала стабілізуватися нижче 2,5 відсотка на невизначений термін. На відміну від інших шести країн [26].

3.3 ДЕТІНІЗАЦІЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО СЕКТОРУ

Для того ,щоб розібратися у шляхах подолання підпільної економіки , потрібно з'ясувати , що саме до неї відносять. Під підпільною економікою розуміють економічні операції, які вважаються незаконними, тому що продані товари чи послуги є незаконними за своєю природою, або через те, що операції не відповідають вимогам урядової звітності. Підпільну економіку називають тіньовою економікою, чорним ринком або неформальною економікою. Підпільна економіка включає не лише незаконну

діяльність, як купівлю-продаж заборонених наркотиків або незаконний продаж зброї. Сюди також входять будь-який незареєстрований дохід, наприклад, оплата праці працівникам ресторану під столом. Аналогічно, будь-який бартер, який не передбачає обміну готівкою та не повідомляється, вважається частиною підпільної економіки. Важко точно оцінити розмір підпільної економіки, оскільки за своєю природою вони не підлягають нагляду з боку уряду, однак відстеження вихідних витрат, навіть якщо транзакції приховані, може дати відчуття статистики. Іншими словами, витрачені гроші, які не враховуються в зареєстрованих транзакціях, теоретично представляють широту діяльності чорного ринку. Згідно з результатами дослідження Міжнародного валютного фонду у 2018 році, яке досліджувало тіньову економічну діяльність 158 країн у період з 1991 по 2015 роки, підпільна економіка залишилася відносно рівною в кожній країні. Основні висновки дослідження:

1. Середнє значення розміру тіньової економіки в усіх країнах становило 31,9%.
2. До країн із трьома найбільшими тіньовими економіками були Зімбабве (60,6%), Болівія (62,3%) та Грузія (64,9%).
3. Трьома найменшими тіньовими економіками були Австрія (8,9%), США (8,3%) та Швейцарія (7,2%).[20]

Тепер, що стосується України, за оцінками експертів майже половина національної економіки знаходиться в тіні. До основних факторів росту підпільної економіки належать:

1. Податковий тиск
2. Якість державних послуг
3. Трансферти
4. Регулювання ринку праці
5. Державні послуги
6. Мораль платників податку

Щоб детінізувати грошово-кредитний сектор , потрібно звернутися до досвіду країн , які успішно стримують тіньовий бізнес.

По-перше , безготівкова оплата ,оскільки готівка є одним із головних винуватців тіньової економіки, через те, що дозволяє уникнути сплати податків. Електронні платежі можуть протидіяти цьому, гарантуючи, що транзакція зареєстрована. Для того , щоб люди почали здійснювати безготівкові платежі , потрібна розвинута інфраструктура для цього , тож першим кроком є розвиток безготівковою інфраструктури.

По-друге, це загальне підвищення фінансової грамотності населення.

Потрібно пояснити звичайним споживачам, як тіньова економіка впливає на якість їхнього життя та як звичайний перехід від готівки до безготівкових платежів поліпшить рівень економіки країни.

По-третє, внутрішні реформи у грошово-кредитному секторі , які будуть мотивувати та стимулювати кожного суб'єкта грошово-кредитних відносин , до легальної діяльності.

По-четверте , розвиток правової системи , яка повинна діяти у напрямі запобігання зловживанням злочинності.

Зі світового досвіду зрозуміло , що універсальних інструментів ,які можуть раз і назавжди подолати тіньову економіку не існує, проте є дієві методи , які можуть поліпшити ситуацію в країні, для кожної держави , це окремі інструменти , які вона вибирає самостійно, цей вибір ґрунтується на причинах появи підпільної економіки [21].

ВИСНОВКИ

Ми вже з'ясували, що основним напрямом державного регулювання економіки є аналіз монетарної політики країни. Головне завдання монетарної політики полягає у сприянні економіці, при якому спостерігається відсутність інфляції та повна зайнятість. Можна зробити висновок, що грошово-кредитна політика в періоди циклічних спадів підтримує рівень цін, породжує зростання грошової пропозиції, заохочує його витрачання, сприяє зростанню виробництва. В Україні аналізом та запровадженням дій монетарної політики, займається Національний банк України. Пріоритетом є забезпечення цінової стабільності, що передбачає незначне зростання цін, завдяки використанню інфляційного таргетування та плаваючого обмінного курсу. Основним інструментом монетарної політики є облікова ставка. Проте, як ми можемо помітити, цього недостатньо задля виконання намічених цілей. Наразі ми маємо те, що Україну відносять до найслабкіших банківських систем за даними агентства кредитних рейтингів Standard's & Poor's, а інфляція у 2021 році склала майже 11 відсотків за даними Мінфіну. Все це каже нам про те, що механізм монетарної політики в Україні працює погано. За для підвищення ефективності монетарної політики та її інструментарію я пропоную такі шляхи:

1. Детінізація грошово-кредитного сектору, такими кроками як :розвиток інфраструктури безготівкових платежів, реформування грошово-кредитного сектору, яке буде стимулювати працювати легально, розвиток правової системи, яка буде запобігати зловживанню підпільного ведення бізнесу.
2. Поліпшення режиму інфляційного таргетування. Цей режим залежить від довіри суб'єктів економіки до оголошених цільових орієнтирів та орієнтирів зростання цінового індексу. Якщо така довіра є і вона підкріплюється обґрунтованими економічними прогнозами, то інфляційне таргетування може стати реальним інструментом на інфляційні очікування суспільства та його поведінку. Проте в Україні

цієї довіри немає, її потрібно заслужити , шляхом досягнення поставленої мети.

3. Здобуття незалежності Національного банку України від уряду. Таке рішення збільшить довіру населення до банківської системи, а також є ключом до макроекономічної стабільності. Такі висновки базуються на досвіді країн Європи;
4. Удосконалення методів прогнозування макроекономічних показників , та застосування правила Тейлора, яке буде працювати на випередження кризових явищ.

Щодо поставлених завдань дослідження, які були визначенні у вступі до цієї роботи , можна виокремити наступне:

1. Проаналізувати еволюцію грошової теорії – це завдання було виконано у першому розділі. Після виконання цього завдання була сформована теоретична база , яка допомогла розібратися з виникненням основних напрямів монетарної політики;
2. Дослідити економічну сутність , цілі та завдання монетарної політики – це завдання було виконано у першому та другому розділі. Після виконання цього завдання була сформована теоретична база , яка допомогла проаналізувати монетарну політику основних Центральних банків країн світу;
3. Проаналізувати монетарну політику основних країн світу – це завдання було виконано у третьому розділі. Після виконання цього завдання була сформована теоретична база, яка допомогла проаналізувати ту чи іншу стратегію запровадження монетарної політики;

Я вважаю , що не існує універсального методу або стратегії поліпшення монетарної політики країни, проте Україні потрібно спиратися на досвід країн , які пройшли через такі ж самі складнощі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міщенко С .В. Еволюція теорії грошей та грошово-кредитної політики.
УДК 336.741; ББК 65.262я73
2. Investopedia. URL:
<https://www.investopedia.com/terms/m/monetarypolicy.asp>
3. Federal Reserve Education. URL:
<https://www.federalreserveeducation.org/about-the-fed/structure-and-functions/monetary-policy>
4. Fisher's Quantity Theory of Money. URL:
<https://www.economicdiscussion.net/money/quantity-theory-of-money/fishers-quantity-theory-of-money-equation-example-assumptions-and-criticisms/31214>
5. Cambridge Quantity Theory of Money. URL:
<https://www.economicdiscussion.net/term-paper/money-term-paper/cambridge-quantity-theory-of-money-term-paper-theories-economics/27201>
6. Keynesian Economics. URL:
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/09/basics.htm>
7. Monetarism. URL:
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/03/basics.htm>
8. Investopedia. URL:
<https://www.investopedia.com/terms/m/monetarypolicy.asp>
9. І. В. Коркач. Теоретико-методологічні аспекти розвитку механізму монетарного регулювання економічних процесів
10. С. В. Глущенко . Монетарна політика: теоретико-методологічні аспекти
11. Federal Reserve Education. URL:
<https://www.federalreserveeducation.org/about-the-fed/structure-and-functions/monetary-policy>

12. Національний банк України. URL:
https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=68708
13. WallStreetMojo. URL: <https://www.wallstreetmojo.com/reserve-ratio-formula/>
14. Investopedia. URL:
https://www.investopedia.com/terms/f/federal_discount_rate.asp#:~:text=A%20decrease%20in%20the%20discount,lending%20activity%20throughout%20the%20economy.
15. Investopedia. URL:
<https://www.investopedia.com/terms/o/openmarketoperations.asp>
16. Peter N. Ireland. The monetary transmission mechanism.
17. European Central Bank. URL:
<https://www.ecb.europa.eu/mopo/intro/transmission/html/index.en.html>
18. Monetary transmission mechanism URL:
https://en.wikipedia.org/wiki/Monetary_transmission_mechanism#:~:text=The%20monetary%20transmission%20mechanism%20is,to%20affect%20overall%20economic%20performance.
19. Т.Г.Васильців О.О.Гудзовата. Інструменти детінізації грошово-кредитного сектору в системі забезпечення фінансової безпеки України. УДК 336.743:004.056.55
20. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/u/underground-economy.asp>
21. О.О.Гудзовата Ю.О.Самура А.М.Шехлович. Обґрунтування інструментів державного регулювання детінізації грошово-кредитного сектора в системі фінансово-економічної безпеки держави. УДК 336.1
22. Philipp Bruchert. How consumers and government can combat the shadow economy. URL: <https://newsroom.mastercard.com/eu/2017/07/07/how-consumers-and-government-can-combat-the-shadow-economy/>

- 23.О.О.Гудзовата. Світовий досвід застосування монетарного інструментарію для впровадження ефективної державної політики функціонування грошово-кредитної сфери. УДК 336.1
- 24.НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/about/inflationtargeting>
- 25.Inflation targeting. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Inflation_targeting
- 26.International Monetary Fund. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/issues/issues15/>
- 27.О.Бандура. Ефективність монетарної(регуляторної) політики на сталє зростання. УДК 330.101.541: 330.33
- 28.О.Бандура А.Гриценко. Чинники і особливості сучасної інфляційної динаміки. УДК 330.101.541: 330.33
- 29.І.М.Чикар. Ефективна економіка № 7, 2017 .Механізм впливу монетарної політики на забезпечення довгострокової макроекономічної стабільності в Україні. УДК 336.7
- 30.О.К.Прімеров В.О.Янчук. Ефективна економіка № 10, 2017. Особливості монетарної політики в Україні на сучасному етапі. УДК 336.77:336.748(477)
- 31.A.Gorbacheva. Features of monetary policy of foreign developed countries during the pandemic. УДК 336.7
- 32.E.Y.Sokolova. Modern Features of the Monetary Policy of the Leading World Countries
- 33.Forbes advisor. URL: <https://www.forbes.com/advisor/investing/quantitative-easing-qe/#:~:text=Quantitative%20easing%E2%80%94QE%20for%20short,lending%20to%20consumers%20and%20businesses.>
- 34.Haruhiko Kuroda. Quantitative and Qualitative Monetary Easing (QQE) with Yield Curve Control": New Monetary Policy Framework for Overcoming Low Inflation.
- 35.European central bank. URL: <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/app/html/index.en.html>

36.С.Зимовнов. Модуль 1.Введення в економіку

37.CFI. URL:

<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/economics/expansionary-policy/>

38.Investopedia. URL:

<https://www.investopedia.com/terms/t/taylorsrule.asp#:~:text=Taylor's%20rule%20makes%20the%20recommendation,interest%20rates%20should%20be%20decreased>

39.Forbes. URL: <https://www.forbes.com/sites/anaswanson/2014/08/25/the-advantages-and-disadvantages-of-rule-based-monetary-policy/?sh=c9341674c2c3>